



## Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A  
13/25  
noemvre.  
1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a  
contienendu o cóla si diumetate.

### Pretiuu pentru Austria

pe Jul. - Dec. . . . . 4 fl. —  
pe Jan. - Dec. . . . . 8 fl. — cr.

### Pentru Romania

pe Jul. - Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.

38.

### Cancelari'a redactiunei

### Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii  
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile  
anonime nu se publica.

II

cursu  
anualu.

## Vina lele . . .

Vina lele 'n gradinutia,  
Sê culegemu tamiutia,  
Tamiutia si rugitia,  
Sê ne facemu cununitia,  
Cununitia frumosiea,  
Sê ne 'ncununâmu cu ea!

S'o 'mpletimu in patru vitie,  
Sê ne fimu dragi cu credintia,  
S'o 'mpletimu cu flori din lunce,  
Sê ne fia lumea dulce,  
S'o 'mpletimu cu busuiocu,  
Sê fimu, lele, cu norocu!

Sê ne véda tiér'a, ntréga,  
Câtu ne e lumea de draga,  
Sê ne véda santulu sóre,  
Copilitiele fetióre,  
Doi parinti buni l'amendoi,  
Sê le fia dragu de noi!

V. R. Buticescu.

## O oftare.

Zefirelu cu aripi line,  
De-asiu poté sborá cu tine,  
Colo catra miédia-nópte,  
Insocitu de-a tale siópte,  
Ca sê vedu a scumpei mele  
Ochisiori petrinsi de gele,  
Facisiór'a ei virgina,  
Sinisioru-i ce suspina,  
Si sê 'necu cu-o sarutare  
Dorerós'a ei oftare;  
Sê-mi surida gratiósá  
Gurisiór'a-i voluptósá;  
Sê morimu apoi de-odata,  
Sê ne 'ngrópe lang' olalta,  
Ér spiritulu nostu sê sbóre  
P'ale tale aripióre,  
P'intre radiele de sóre,  
P'intre-a noriloru recóre,  
Catra tiér'a steleloru,  
Unde tóte sunt amoru!

Simeonu Botizanu.

## GEORGIU BASTA.

(Novela istorica de F. Baader.)

(Finea.)

Sê scrutâmu cortulu acelu pacinicu! . . . Iei, côle pe paretii erau acatiate arme sclipitiöse, cari erau acoperite cu perdele.

Laturile cuptoriului erau batute de flécari vênete rosii, in aintea cuptoriului pe unu scaunu de castre siedea o féta blanda, manutiele îi stau in sinu, si cauta suridiendu catra boieriulu celu athleticu, ce ingenunchia in aintea ei. Nu-i intereséza pe ei sgomotulu din afara, ei traescu unulu altuia; boieriulu tienea man'a fetitiei in a lui, si ochii ei cei curati paru câ respira amoru pe anim'a lui. Ei se iubiau unulu pre altulu, si din acést'a impregiurare se potu esplicá tôte.

„Stoica, óre pentru ce trebuie sê ne necasimu aici in stremetulu celu selbatecu alu luptei, pentru ce trebuie sê fimu totu cu frica? oh, cu multu mai fericiti ne sentiamu noi colo departe . . . departe . . . dupa cele piscuri. Basta acum se lupta in aliantia cu noi; dar eu me temu, câ elu fierbe, tiese planuri diavolesci. Sê-lu fii vediutu numai, dupa sevarsítulu luptei, cu ce furia dediositóre a traptatu cu tatalu meu, cand pretinse de la elu semnalele, ce le cuprinsese de la inimicu.“

„Daca omulu acést'a se va întórce in contra tatane-teu, pe cum se si póte crede — díse Stoica cu afeptu — Ddiu sê se indure spre noi! Ne vomu luptá pana la cea din urma picatura de sange, si vomu mori cu armele in mani.“

Florice'a la aceste cautá ingalfedíta catra Stoica.

„Anim'a mea acum demultu se lupta cu o gaudire, câ pentru ce nu potemu noi lasá odata acestu pamentu fatalu, unde nu domnesce alta decâtu injuria si arbitriu? La parintele meu n'am gasitu neci unu resunetu la aceea. Si numai atât'a sciu — continuá ea in unu tonu linu, indulcitoriu — câ este totusi cineva, carele ar veni bucuros cu mine acolo, unde locuesce amorulu si pacea neturburata. O Stoica!“

Ochii ei pareau câ ardu in o flacara atragátore, carea se intalnea cu foculu celu invapaiatu, ce ardea in sinulu lui Stoica. Câte-va minute asié statura cautandu unulu catra altulu, fara sê díca cutarele cuventu, fara ceva miscare, dar palpítarea animei infocate vorbiá destulu . . . dupa aceea Stoica impregiurá tali'a Floriceei cu braciele sale, carea se lasá pe sinulu lui Stoica,

si atunci budiele lor pline de fericire si salute se intalnira la olalta.

„Ah! aci asi voi sê trecu pe sinulu teu albu ca néu'a“ — sioptiá Stoica.

„Implinésca-ti-se dorulu dar, gigovenia spurcata“ — suná o vóce preste ei — a sunatu óra resbunarei“ si pal'a, ce o tienea susu o indreptá catra anim'a viptimei sale. Dar n'avu tempu ca sê implinésca o astfelu de fapta infiorátore; unu braciul herculianu i retienù man'a, in care erá pal'a. Stoica Pistoru si Florica sarira inspaimantati de pe siediute; vediura in deretrulu lor pe Basta, a carui ochi ca si a tigrului infuriatu aruncau la flacári. Din napoia lui Basta statea Mihaiu, elu erá ingalfedítu ca mórtea.

La acestu sgomotu alergara mai multi luptatori in cortu.

„Domnule, díse Mihaiu, acést'a e casulu alu doilea, câ Dta te porti cu asié neomenia. Nu potu suferi obraznici'a si atât'a degiosire in privinti'a casnicilor mei, cu atâtu mai pucinu de la Dta, care te tieni de supusii mei . . . padiesce-te de mani'a mea!“

„Ha, ha, voda vitézu — replicá Basta — ai uitatu câ imperatulu m'a numitu pe mine de comandantele supremu alu óstei.“

„Mintiuna infama! eu sum locutienetoriu regescu, si daca iususi regele ar pófti, ca sê pasiescu in deretru, inca n'ó asi face.“

„Destulu — strigá Basta, stringandu din pumni, ca si cum ar voi sê strice totu, ce erá in aintea sa — cuventulu, ce-lu rostisi, ti va constá viéti'a. Jacobu Beauri, urmaresce-me“ apoi esí din cortu, dupa elu unu capitanu cu o facia ciclopica.

Pe faci'a ómenilor lui Mihaiu se oglindá furi'a poftei de resbunare; numai unu semnalu din partea potintelui voda, si Basta nu mai traesce.

Dar elu sciea câ Basta e omulu celu placutu alu imperatului, pentru acést'a suferiá tôte, si cugetá la venitoriu. Se întórse câtra fic'a sa, carea tremurandu se proptiá de braciele lui Stoica.

### III.

Mihaiu se tragea totu mai in lontru in Ardealu. In a 8. augustu se asiediá in castre la Turd'a, voiá sê pauseze inca câte-va mominte in acést'a viéti'a, din care asié de usioru póte omulu ajunge acolo, unde mai multu nu e mórte.

Erá o nópte de totu fortunósa, nuori desi, negri se indesau pe orisónte, fortun'a maná nuorii cei negrii in aintea sa, panace fatia cu ei se aredicá o grupa de nuori albi ca néu'a, lasandu-se cu o iutíme infiorátore totu mai in diosu.

O durduitura fiorósa, acompaniata de unu murmuru tempitu trierasc corturile . . . unu fulgeru ajungea pe altulu, ceriulu erá maniosu. Peste câte-va clipe se deschisera canalele ceriului, si plo'i'a cadea in undóie mari, cari spelau de-alungulu hotarulu.

De odata se escá o urlatura infernala dinapoi cortului vodei, si unu foru, o turburare neesprimabila se estinse peste castre.

— La arme! ucidietori. Vod'a e ucisu, dupa ei . . .!

O scena infiorátore se intinde in aintea ochilor nostri. Viéti'a lui Mihaiu principelui Ardealului si a fiicei sale Florica se stinse!

Priviti aceste dóua cadavre! numai câte-va clipite, mai nainte si Mihaiu tiesea planuri maretie, câte-va clipite mai inainte Florica conversa cu voiosía cu Stoica, cu adoratulu animei sale, si acum dóua vietii pretioase si pline de sperantie fura rapite cu sil'a din braciile mamei nature; Stoica ingenunchiá in aintea cadavrelor reci.

Aduceti-ve a minte, dupa degiosirea cea meritata de la Gorosló, Bast'a corupsese pe capitanulu Jacobu Beauri spre efaptuirea faptei cei profane . . . i-a succesu. Maliti'a si ajunse scopulu, ea serbá triumfu preste cei ucisi, standardulu seu celu rosu ca sangele lu scuturá preste mormentulu inocintiei calcate.

Esiste inse de a supra nóstra o fiantia drépta, care tóte le vede, tóte le scíe, in aintea caruia nimicu nu e ascunsu. O nu remane pe catulu nepedepsitu, fa-ca-se acel'a colo in pustii, séu in nóptea cea mai négra, prin care ochiulu omului nu póte strabate.

Sê mai cautâmu odata in deretru, o icóna numai din tempulu celu tragicu, apoi se lasâmu cortin'a, astupandu acést'a tragedía.

Pre Bast'a lu-ajunge resbunatori'a Nemesis intre fecie voióse, intre pocale pline. Pe fruntea lui siedea angerulu mortii; o sticla mai voiá sê golésca, ca si cum ar vré sê dica remasu bunu acestei lume; dar nu potú face acést'a; mórtea lu-strinse de grumazu.

Nu mai o clipita si intre blastemuri si-dede sufletulu celu afurisitu.

Rosalia Crisianu.

## Istori'a artei.\*)

Domnului Lobel Lazar ingineru de mine.

Amice,

Amu visitatu impreuna comorile artistice ale Belgiei. Ca o amintire a santeloru estase ce amu avutu 'nainte capd'operiloru lui Rubens, Ruysdael, Van-Dyck, Rembrandt; ca unu resunetu alu suveniriloru nóstre de colegiu, — ti-inchinu aceste pagine cari, potú dice câ, nu sunt de câtu o simpla traducere; câ-ci putínu am schimbatu din cele ce am aflatu, putínu am adaosu.

Liegiu. 10 noevvre. 1866.

Gr. H. Gr.

### Artea in anticitate.

#### I.

Observatiuni a supra artei la Egipteni, Persi si Asiri.

In generalu, la popórele inclinate la cultur'a arteloru, istori'a acestoru arte se póte impartí in cinci epóce: inceputulu, crescerea, perfectiunea, decadinti'a si finea. Cele cinci acte ale unei tragedii.

Nascandu, artea purcede inmediatu de la ide'a religiósa. Artistiloru nu li vine sê reprensinte altu lucru de câtu divinitátile, misterele cultului de care tînu; mai totu d'a una corpulu sacerdotalu li impune formele representatiunei, mai multu simbolice.

Indata ce artea inaintéza, precum amu vediu in Grecia si Italia, putínu câte putínu formele simbolice pieru; imitatiunea formeloru naturale este mai precisa si curendu o vedemu usitata pentru a representá semi-diei, eroi, santi, ómeni tari si generosi cari au adusu mari servicii patriei loru si omenirei. Ací fiindu, artea este in alu doile gradu.

Apoi indata, aceste dóua moduri ale artei, modulu religiosu si modulu eroicu, se maritu in practica si concurezu la popórele bine organizate a produce epoc'a cea mai stralucítore a desvoltamentului loru. Ceea ce s'a si intemplatu in Grecia de la Fidias pana la Lisip, de la Polignot pana la Apeles; in Italia moderna, de la Giotto pana la Rafael si Leonard de Vinci.

\*) Fantani: *Ch. Deleutre*, Précis de l'histoire de l'art; *Winkelmann*, Histoire de l'art; *Lanzi*, Storia pittorica dell' Italia; *Beulé*, Sur l'art grec; *Vasari*, Vies des meilleurs peintres, sculpteurs et architectes; *Vitet*, Etudes sur l'histoire de l'art; *Otfried Muller*, Archéologie; *Guizot*, Etudes sur les Beaux arts.

Intr' aceste epoce sublime, frumosul si marele servesc de vestimentu utilului. De aceea Pliniu celu vechiu, tratandu de istori'a picturii, se exprima: „Sê vorbim despre ceea ce remane din acea arte, odinioara atâtu de nobila câtu si stimata, cautata de regi si popore, castigandu atâta demnitate prin a face sê tréca la posteritate pe acei a caroru gloria o inaltia.“

Ajunsu la acestu punctu culminantu, artea se sustine câtu-va tempu. Dar indatu sujetele espuse in temple si edificel publicel sunt sleite fiindu reproduse de una sêu doua generatiuni de artisti in adeveru celebri. Atunci si gustulu arteloru descinde si petrunde totu de odata la particulari. Trebuinti'a d'a produce nou, necesitatea d'a apropiia artea pentru usuri putinu nobile, fantasiile amatorilor devenindu mai numerose, tote acestea facu ca artistii sê uite unitatea mariloru principii de cari s'au tinutu pana atunci.

Ací fiind ajunsu, artea nu mai are misiunea d'a inaltia sufletulu, curatiendu si alinandu pasiunile, ci din contra sémenea câ are scopu d'ale atitia: atunci marele, frumosulu sunt sacrificate pentru adeveru, idealulu pentru realu; form'a este ingiunghiata pentru espresiunea intima si violenta a sentieminteloru, si pasiuniloru. Aceste epoce de decadintia producu cu tote acestea opere marctie, dar cari stralucescu mai cu séma prin caracterulu detaliului, pe cand sublimitatea artei in epocel de perfectiune tiene mai multu la simplitatea intregului, la turnur'a generala, la acea majestate armoniosa si senina care presinta spiritulu o creatiune completa si neseparabila ca vietia chiar.

In aceste epoce, de si cautu adeverulu, imitatiunea naturei nu este de câtu unu mijlocu inca. Mai tardiu, imitatiunea in locu de a fi pentru arte unu mijlocu ca sê ajunga la scopulu ei, care este frumosulu, devine chiar ea scopulu artei, alegerea frumosului si uritului pentru o opera devine indiferinta, destulu ca frumosulu sêu uritulu sê fia fidelu reprodusu. Atunci, *naturalismulu* devenindu bazea teoriei si a practicei, artististii parasescu nu numai glorificatiunea vointieloru divine si faptele mari ale omeniloru, dar inca si zugravirea pasiuniloru mari si sentiemintelor inalte; isi intrebuintiéza talentulu lor a imita servilu circumstantiele cele mai vulgare si adesea cele mai odióse ale vietiei umane, neavendu neci unu scrupulu d'a reproduce totu ceea ce scenele vietiei familiare si multimea accidenteloru burlesci, rusinoase, ridicule si frivóle din fia-care di, potu incanta si pasee curiositatea descreerati-

loru avuti, pentru cari josorarea, neinsemnata, ridicululu sêu afeteri'a afla trecere, numai ca ochii sê fia sedusi prin reproductiunea esacta a formeloru si a coloritului.

Istori'a artei la o natiune se asemene cu cursulu unui frumosu fluviu, strimtu si limpede la sorgintea lui, majestosu, si mare cand cresce in cursulu seu prin apele a doua-dieci perae, si care, 'nainte d'a se versa in mare, se impartiesce in o mie de garle neinsemnate.

Unele popore au precedatu pe altele in cunoscintia practicei arteloru. Au conchisu de aci, câ primele au transmisu artele lor celoru din urma. Este o eróre pe care tote o probezu. Asié artele erau forte inaintate in Egiptu sub Sesostre care a traitu cu trei secolu 'nainte resbelului Troadei. Pe atunci Teba era o cetate marctia, plina de edificie admirabile, de unde ne si vinu obeliscele transportate in Europa. Atunci Grecia era in intunerecu. Dacu Egiptulu ar fi transmisu artele sale Greciei, elu i le-ar fi transmisu in punctulu de perfectiune in care ele ajunsese. Artea nu ar fi avutu copilaria in Grecia, si o copilaria atâtu de lunga, precum vomu vedé mai tardiu.

Artea n'are patria particulara. Artele detorescu originea lor, in fia-care tiéra, la trebuintia, la placerea care este asemenea o trebuintia a omului. Fia-care tiéra dar a creatu artele pentru folosulu seu particularu. Haldeii, Egiptenii, mai vechi de câtu Grecii, au inceputu 'nainte Greciloru a representá prin simboluri, apoi prin figure, obiectele veneratiunii lor, dar n'au invetiatu pentru acésta ei pe Greci artea acestei veneratiuni.

Sunt unele popore la cari, pentru diverse cause, artea n'a trecut prin cele cinci epóce numerate mai susu. Asié la Egipteni artea n'a atinsu epoc'a de perfectiune. Acésta vine din mai multe cause, moravurile, legile, clim'a, configuratiunea tierii. Caus'a cea mai principala, dupa mine, este uniformitatea si urctiunea tipului Egipteanu. Toti Egiptenii se apropiu multu de acelu tipu pe care ni 'l-au transmisu sculpturele lor, toti Egiptenii aveau aceeasi tintura. Artistiloru din acésta tiéra le lipsea dar modele frumoase si nu puteau sê aiba ideea de varietate. Form'a sacerdotala a guvernamentulu Egipteanu a imobilisatu, ca sê dicu asié, artea egipteana in a doua epoca. Dacu mi s'ar permite sê me servu de o comparatiune care este unu anacronismu, asi dice câ artea egipteana n'a esitu din evulu seu mediu, si câ a ramasu infasiurata in fasiel de momie 'nainte d'a ajunge la renascere.

Nu se scie mai nimic despre artea Fenicianilor de la cari nu ni-au ramas decât câteva medalii cartagineze. Cunoșcemu asemenea foarte puțin despre arta Ebreilor. Este probabil că legile lor severe ii facea să considere frumoșele arte ca nesce prisosuri periculoșe. Ceea ce șim este, că legea lui Moise opriă reprezentatiunea Divinității sub o forma umana, și că în timpii cei mai înfloritori ai monarhiei lor, ei aduceau artisti de la Tiru și Sidonu.

Au ramas câteva monuminte, în marmura, în pētra sapata și în bronzu, din arta Persilor. Pare că Persii nu permiteau să reprezinte figure gōle; figurele lor sunt tōte învelite, și împingu austeritatea până acolo, că se abțin d'a indică form'a gōla sub draperie! — Arhitectur'a Persilor încarcata de ornamente este cu totul lipsita de gustu și frumusetie.

Descoperirile mai nōue au resuscitat, ca să dīcu asiē Niniva și au datu despre arta asiriana o idea mai completa. Cartile pieru, tradițiunile se stergu, popōrele disparu, și câteva mii de ani dupa aceste funeralii istorice, gratia acestei frumoșe arte a statuariei care scrie într'o forma inalterabila, indestructibila, ore cum nemoritoare, se reafia în ci-





mitirele pamentului, unde Domnedieu arunca cetatile mórte, o idea frageda ca in prim'a di, inbalsamita chiar de natur'a substantiei sale. Sunt trei mii de ani de cand Niniva este mórta, si Niniva existe inca in salele Luvrului din Paris, alaturi cu Egiptulu, Etruria, Grecia si Roma. Acésta galería asiriana, care contine unu mare numeru de sculpture originale si ipsote tornate ni-a datu in fine o idea de acea arte gigantica, straina, calma si forte, naiva si savanta. In figurele de fatia, picioarele sunt de profilu; in capetele de profilu, ochii sunt de fatia; vedemu inse picioare de o frumsetie admirabila, demne de scól'a gréca, si o sciintia profunda de anatomia, corectaminte acusatá in planurile principale.

Anticitátile asiriene ne facu sê facemu o observatiune pe care o confirmu artele inaltei anticitáti de la India si China pana la Grecia trecandu pe la Feniciani, Egipteni si Etrusci, cá animalele sunt reprezentate fórte mici relativu cu proportiunea umana: facatorii de sisteme, comentatorii au conchisu dintr'acésta cá Grecia producea o rasa de cai fórte mici si fórte vigurosi. Óre asemenea este pentru totu Orientulu? Adeverulu este cá, la cei vechi, arbitrarulu acestoru proportiuni relative esprimá subordinatiunea naturei la diei si la ómeni.

S'au incelatu fórte atribuiu civilisatiunilor antice unu caracteru esclusivu de materialismu. Ce este mai misticu de cátu India si Egiptulu? Ce este mai idealu si mai poeticu de cátu Grecia? Spiritualismulu esageratu alu evului mediu n'a fostu inventatu de crestinismu. Braminii indiani intrecu pe santii cei mai ascetici ai religiunei catolice.

In sculpturile Ninivei, séu mai bine in palatulu Corsabadu, animalulu este totu d'a-una dominatu de persón'a umana. Patru cai inhamati si condusi de unu resbelicu in picioare, fórte usioru i-ar trece pe sub-bratiu. Erculele asiaticu stringe in anghiulu antebrațiului unu leu de marimea naturala, totu asié ca cum o copila ar tiné unu micu catielu.

Acésta figura simbolica alu fortiei este cea mai surprindtóre si mai marétia din tóta colectiunea. Are o inaltime aprópe doua-dieci picioare trupulu si capulu i sunt din fatia, picioarele din profilu la stang'a; obrazulu este inconjuratu de plete gróse, si barb'a, mai finu taiata, se cobóra patrata pe sinu. O tunica scurta, bordata de ornamente, ajunge pana la genunchie. Picioarele, fórte desinate, aretu muschii in reliefu. Este demnu d'a vedé pe acestu Ercule primitivu sugrumandu, fara sê se turbure, intre bratiu si

pantece, leulu incovaiatu ale carui ghiare ascutite, dar neputincióse, indesiertu se infigu in peptulu invingatoriului. Éca Forti'a. In tóte cele alte representatiuni ale lui Ercule, antice séu moderne, de la dieulu grecu pana la Milon de Crotone alu lui Puget, este tot-d'a-una o lupta intre omu si regele animaleloru. Ací superioritatea omului este afara din cauza, si leulu, care ve privesce din fatia fara sê se întórca contra rapitoriului, pare cá a perdutu pana si instinctulu aparării si alu libertátii.

Ce mirare pentru noi cand vedemu aceste sferamature monstruóse si cugetámu la dezvoltarea societátiloru antice! Acesti Erculi de câte dóua-dieci picioare nu erau de cátu unu detaliu neinsemnatu pe monumintele asiatiche. Calugarulu Martian spune cá in China este unu munte taiatu in forma de statua de o marime atátu de prodigiósa, in cátu i se póte discerne nasulu, si ochii de la o distantia de mai multe mile. Vedemu ací realizata idea lui Stasierat care voiá sê faca din muntele Atos statua lui Alesandru, tienendu in mana o cetate de dieci mii de ómeni. Palatulu Carnac, la Teba, de unde avem obelisculu de Lucsor, erá precedatu de o alee cu trei mii de sfinesu in granitu, lungi fia-care de cinci-dieci picioare, si o suta dóua-dieci ómeni se asediau usioru pe culmea capitoluriloru colóneloru cari inca stau in picioare la Carnac.

In lumea primitiva, forti'a erá cea d'antáiu virtute, precum la Romani curagiulu, *virtus*, erá virtutea cea mai escelinta. Grecii, mai inteligenti si mai frumosi, adoptara nu forti'a care resulta din marire, greutate si tari'a musculara, ci forti'a care resulta din adres'a si proportiunea eleganta a staturei. Castor si Polus sunt esemple.

La natiunile citate, arta nu a ajunsu a trei'a epóca, perfectiunea: de aceea'n resumatulu acesta rapede, nu ne vomu oprí la istori'a loru incompleta. In Grecia, din contra, arta a aruncatu o stralucire care si acum luminéza lumea, — pentru cá Grecii erau frumosi si iubeau frumusetia.

Despretiunim arta cu resonu cand arta cade si se vulgariza, pentru cá atunci devine periculósa. Dar arta este sublina si morala, atát'a cátu este interpretarea inteligenta a formeii umane in tipii sei diversi si in semnificarea sa. Grecii aveau pretiuri pentru frumusetie, precum pentru virtute si poesía. Intr'unu statu bine constituitu, perfectiumentulu plasticu alu barbatiloru si femeiloru trebuie sê fia una din cele mai neadormite veghieri a politiceii. Fru-

musetiea fizica si frumusetiea morala se acordezu ordinarminte intr'o armonia nerecusabila. Nu vedemu neci unu lasiu cu peptulu deschisu, bine modelatu, neci unu lenesiu cu membre frumose si extremitati fine; neci unu sceleratu cu o frunte nobila; neci unu egoistu cu o frumosa si magnetica privire. Una din marile nefericiri ale societatilor moderne, este nepasarea lor pentru cualitatile corporale. Linitatea speciei, forti'a ei, inteligenti'a ei, poesi'a si fericirea ei sunt profundu afectate; frumusetiei si virtutii li place se marga impreuna. Ceea ce dîcu nu este unu paradosu, ci o veritate istorica. Studiati epocele mari ale civilizatiunei, veti afla tot d'a-una si pretutindenea frumusetiea glorificata ca unu titlu pentru suprematiunea sociala ca si inteligenti'a si virtutea; si ca prin o prevedere divina si sublima, forte raru vedemu aceste cualitati isolate. Alcibiade, celu mai frumosu dintre greci, a fostu unulu dintre cei mai mari omeni politici ai Greciei. Grecia a lasatu nu numai monuminte superbe de arte, dar inca cap d'opere de poesi si eugetare. Pentru acesta trecemu rapede peste Egipteni, Asiri si cele alte popore orientale. Cercetarile ce amu face asupra monuminteloru loru tinu mai multu de arhiologia de catu de arte. Numai in Grecia se pote studiá cu o maniera profunda istori'a artei si a revolutiuniloru sale. Ceea ce vomu face, dupa ce vomu arunca o ochire asupra artei Etrusciloru.

Gr. H. Grandea.

### Banatulugosiului si Caran-Sebesiului.

Banatulugosiului si Caran-Sebesiului si-are numele seu de: „Banatu“ de la: Banatulu Severineanu tienatoriu de remnulu Ungariei. Unii dintre literatii romani credu, precum am esperiatu, cumca Banatulu Severineanu dupa batai'a cea nefericita cu Turcii de la Mohaciu din 1526 ar fi stersu de totu, si ar fi incetatu a mai fi Banatu sub domnirea Turciloru; acei literati inse in astfelu de credintia se insiela in privinti'a Banatului Severineanu, pentru ca Banatulu a esistatu si dupa trist'a cadere de la Mohaciu sub domnirea Turciloru in Ungaria sub nume de: Banatulu Logosiului si Caran-Sebesiului, acestu adeveru istoricu despre esistinti'a Banatului aci memoratu lu-recunoscemu mai multi dintre literati, si anume: Leonhard Böhm scriitoriulu istoriei Banatului (tiparita in 1861,) Ioanne Schwicker (in istori'a Banatului edata de elu in 1861,) Griselini, (in istori'a Banatului data la lumina in 1780,) si Aug. Tre-

boniu Laurianu (in istori'a Banatului sub titlu: „Temesiana“ edata in 1848.) carii in aceste opuri forte interesante pentru starea istorica a Banatului apriatu vorbescu despre Bani Logosiului si Caran-Sebesiului.

Esistinti'a Banatului Logosiului si Caran-Sebesiului o recunoscemu si alti scriitori mai vechi de catu cei prememorati, dintre cari amintimu aci pe Samuele Timonu, care in Imaginea nouei Ungarie (la cap. V. despre Banatu Severinenu dag. 40.) scrie: ca dupa ce Turcii au cuprinsu Temisiór'a, principii Transilvaniei, acoru putere se estinse pana la Panciova au constituitu Bani, cari locuiau in Caran-Sebesiu — — — ca in actele lui Sigismundu Bathori principelui Transilvaniei — a aflu de prefectu tractului acestuia pe Stefanu Bekesi sub nume de Banu alu Logosiului. („Capto a Turcis Temeschvaro, quia Tansilvaniae Principes possederunt terram Transilvaniae subjectam usque ad Danubium, ubi Panschovae propingvus est, creabant quoque Banos, qui Caranschebeschi residebant eorumque ultimus videtur fuisse Paulus Magnus — — — — in gestis praeterea Sigismundi Bathori, Principis Transilvaniae anni — — — — reperi praefectum hujus tractus fuisse Stephan. Bekeschi sub nomine Bani Lugoschiensis.“) Si dupa Samuele Timone aducemu inainte pe Wolfgangu Bethlen Consiliariulu principelui Transilvaniei si cancelariulu remnului, care in istori'a Transilvaniei prefectur'a Logosiului si Caran-Sebesiului o numesce Banatu, (in tomulu alu 6. la pag. 9. si 227), si in acest'a istoria serie mai multe despre Bani Logosiului si Caran-Sebesiului, si anume despre Palaticiu, (Banu in 1594) Georgiu Bekesi (Banu 1595,) Andrea (Banu in 1598,) Simeonu Lodi, (Banu in 1604,) Paul Keresztes (1605), si Acatiu Barsai, Banu alu Logosiului in 1654. Afara de scriitorii acesti vechi pentru esistinti'a Banatului Logosiului si Caran-Sebesiului merita aducere a minte documentulu lui Georgiu Rákotzi din 1653 in care documentu acestu principe alu Transilvaniei vorbesce despre Acatiu Barcenu Banulu distr. Logosiului, Caransebesiului precum documenteaza urmatoriulu pasagiu din acestu documentu: „Noi Georgiu Racoti s. e. l. Comendamu pentru adurea aminte ca — — Si la rogarea generosului Achatiu Barsai de Barcia Mare Consiliariului nostru Comitelui Supremu a Comitatusului Hunedorei si banu Supremu alu districteloru: Caransebesiu si Logosiu. („Nos Georgius Racotzi etc. Memoriae commendamus etc. quod — — — accedente etiam in hoc eodem negotia inter-



cessionem singulari generosi Achatii Barsai de Nagy Barsa, consiliarii nostri, comitatus Hunyadiensis Supremi Comitatus, ac Districtuum: Caransebes, et Lugos Bani itidem supremi.“) Asemene are și decretul lui Georgiu Racotzi din 1654 în care Acatiu Barcénulu se numește banu supremu alu districtelor: Caransebesiu și Lugosiu. (Acestu documentu se afla și în lad'a bisericeii gr. or. r. din Lugosiu.) În Banatulu Lugosului, și a Caransebesiului precum înainte de batai'a Mohaciana pe timpul esistenței Banatului Severineanu tienatoriu de remnulu Ungariei, asié și după aceea poporul romanu Banatianu nu a fostu fusionatu adevca contopitu în alte popóre, ci elu ca romanu a avutu esistența nationala politica, și privilegii cascade cu sacrificie mari, și ca romanu a formatu optu districte nationale romanesci a nume: districtulu Lugosului, Caransebesiului, Mehadiei, Halmagiului, Carasiului, Bersaviei, Comiatului, și a Iladiei, precum ni aréta documentulu principelui Transilvanei Gabrielu Bathoru din 1609 din aprilu în care se afla, cumca nobilii: Ioan Lugosi, Mihaelu Deesi séu Litaratu, Martinu Baniás, și Georgiu Raduliu în proprietate loru persóne, și a tuturoru celorlalti nobili și a altoru Romani a districtelor: Lugosului, Mihaldului (séu Mehadiei,) Halmagiului, Carasiului, Bersavei, Comiatului, și a Iladiei, au aretatu și au prezentatu dóua documinte, unulu de la Ladislau regele Ungariei despre privilegiate Romaniloru banatieni intaritu în 1457, altulu de la Isabela regin'a Ungariei în 1551 datu pentru privilegiate orasiului Lugosiu. („Nos Gabriel etc. quod nominibus et in personis fidelium nostrorum generosorum ac nobilium Ioanis Lugassy, Michaelis Deesi, alias Literati, Martini Baniás, et Georgii Ruduly, in propriis ipsorum, ceterorumque universarum nobilium et Kineziorum, nec non aliorum Valachorum districtuum: Lugosiens., Sebesiens., Mihaldiensium, Halmosien., Crassovien., Bernavien., Komiatien, et Illadien, exhibitae sunt nobis, et presentatae binae quaedam literae etc.“)

În Banatulu Lugosului și Caransebesiului locuri mai însemnate au fostu: cetatea Lugosului și cetatea Caransebesiului, locurile siedintelor baniloru de acestu nume, aceste cetáti au avutu drepturi municipale, și însemne nobilitate, însemnulu cetáti Lugosului a fostu acela, care e și acum adevca unu lupu siedindu pe coróna, acestu însemnu séu datu Lugosului prin decretulu Izabelei reginei Ungariei datu în 1551 în privinti'a privilegiului Lugosului; éra însemnulu cetáti Caransebesiului a fostu:

o mana (de asupra portii cetáti), ce tienea unu capu de turcu strapunsu sangiosu, apoi flamura cu însemnulu Ungariei, și coron'a remnului Ungariei.

Gavrilu Popu.

## DATINELE POPORULUI ROMANU.

### XI.

O nunta la Ilisiesci în Bucovina.

#### I.

Mai antáiu de ce se începe o nunta în satele de aici, tramite omulu acela, care voiesce a-si însurá fecionulu unu staroste la acelu sateanu séu nesateanu, carele, avendu o copila pre carca o prepuse feciorulu sie-si de soci'a, ca unu partinitoriu bunu sê midilocésca cu parintii copilei, ca dóra ar da-o după densulu. Mergându asié dara starostea la parintii copilei și întrebându elu mai antáiu ori de voiescu ei a casatori copil'a ori nu și apoi spunendu-li și numele feciorului, — care o voiesce, li impune cuvintele cele mai dulci, și indemnându-i, li spune și diliginti'a feciorului.

Placandu-li parintiloru și feciorului, ce li promise parintii copilei prin staroste, se 'ntorcu după vr'o câteva zile îndereptu la parintii copilei facandu legatura, dandu man'a, aducandu aldamasiu veselindu-se.

Pe cand cinstescu betranii la masa feciorulu se dá în convorbire cu copil'a, cercandu parerile și dorintiele ei, întrebându o de una și de alta. — După legatur'a facuta și după întórcerea betraniloru cu tenerulu a casa, si-punu, precum este datin'a stramosiésca, *vatajei* și *drusce*.

Mirés'a si-alege dóue copile frumusele, caroru li dá de cusutu felurite naframutie precum și camesia pentru socrulu celu mare, precum și pentru mire. Mirele inca. Vatajeii, cari-su de ambe partile, capeta fiesce-carele betisioru, la betisioru o naframa mândra cosuta, bumbacita, legata cu o cordelutia rosie séu bumbacu rosú. În caciula, mai alesu la noi, flóre de têrgu.

#### II.

Dupá tóte orenduelile aceste, urmédia, prin pof-tirea vatajeiloru de-amendóue partile, schimburile, ce se afla mai totu-deauna sambet'a sér'a.

*Poft. vatajelului :*

Mirele nost' vestitu  
Asta-di v'a poftitu,  
Sê faceti o cale  
Si-o carare  
Pan' la curtea d-sale;  
La unu scaunu de odihna.  
La-unu paharu de beutura,  
La mai multa voie buna.



Că si elu de multe ori  
 Ve va stă 'ntru ajutoriu.  
 Eu sum solu imperatescu,  
 Curtii sale ve poftescu,  
 Si de mi-ti ascultă,  
 Caciul'a mi-oiu luă,  
 Pan' la pamentu m'oiu plecă,  
 Totu voue m'oiu rugă!  
 Ca sê faceti unu bine! —  
 Sê veniti!  
 Inse sê nu banuiti.

Apoi scôte ploscuti'a si o dâ stăpeniloru de casa, si la baietiei de a rëndulu.\*)

Dupa poftirea vatajeiloru incepu toti satenii, feliurite cinstiri, mergandu parte la mire parte la mirésa, care-si apuca.

Pornindu ei asié dara schimburile, incepu mai antâiu la mirésa. La pôrt'a miresei stau portarii si oprescu pe cei cu schimburile, éra mirés'a se asiédia dupa mésa intre druscile sale, dintre cari cea din drépt'a se numesce „drusca mare,” stându smerita. Pe cand sosescu cu schimburile, venindu cu lautarii cantandu, saru portarii si i oprescu, dîcandu :

Voi! voinicei,  
 Mari, maruntei,  
 Mandri, frumusiei,  
 Ce umblati?  
 Ce cautati?  
 Und' vi-e calea  
 Si cararea?  
 Cin' v'a 'ncelatu?  
 V'a farmecatu,  
 De umblati pe-aici,  
 Pe suptu cest' portici?  
 Unde ati sositu,  
 Dieu! ati ratecitu,  
 N'a-ti nimeritu!!  
 (Cei cu schimburile:)

Ce amblâmu,  
 Ce cautâmu?  
 Nimerui sama  
 N'avemu sê dâmu.  
 Amu sositu,  
 Amu nimeritu  
 Ne 'ncelati,

\*) Do acésta se bucura copfii si totu întreba cand voru mai veni vatajeii?

Nefarmecati.  
 Chiundu  
 Si hohotindu,  
 Vomu intrá,  
 Vomu descuiá  
 Noi cu totii  
 Stranepotii  
 La a nóstra  
 Imperatésa  
 Mirésa.

Dupa acésta intra cu totii si uratoriulu si-incepe uraciunea naintea miresei la mésa :

## 1.

Buna vreme! buna vreme! intr'  
 acésta casa,  
 Ca sê me apropiu si eu de cinsti'a  
 mésa,  
 Mai cu de-alesu la Dumiatu jupé-  
 nésa,  
 Imperatésa.

Că audii numele Dumitale,  
 Că esti negostoritia mare,  
 Că si-alu nostru imperatu  
 Éra-e negustoriu insemnatu;  
 Tóte tîrgurile-a calcatu,  
 Tóte-orasielile-a umblatu,  
 Marfa fetiti n'a aflatu.

Ér fiindu elu vrednicu  
 Si puternicu,  
 Neci cu atât'a nu s'a lasatu,  
 Cu straiu nou sa 'mbracatu,  
 Murgulu seu si-a cercelatu,  
 Murgulu seu si-a insielatu,  
 Cu trimbitei'a-a trimbiteiatu,  
 Mare óste s'adunatu;  
 Sfetniciloru  
 Si ministriloru  
 Mare porunca le-a datu,  
 Si a vêná a plecatu,  
 Ca sê vênedie feri  
 Si sderi.

Ér pe sama s'a luat, u,  
 Că ferii si sderii  
 Nu pôrta numai domnii;  
 Ér fiindu elu vrednicu  
 Si puternicu,  
 Neci cu atât'a nu s'a lasatu.  
 Sfetniciloru

Si ministriloru  
 Ér' porunca câ le-a datu  
 Si corabii c'a gatatu  
 Si spre mare a plecatu,  
 Totu pe mare ca pe-uscatu,

Susu la tîrgu la Tiarigradu,  
 Cand fusera in Tiarigradu,  
 Orasielu cam minunatu,  
 Se trasese pe uscatu.  
 In orasiu in Tiarigradu  
 Ei trei dîle au umblatu,  
 Marfa de ce-au cautatu  
 Frumusica au aflatu,  
 Mii de galbeni pe ea-au datu,  
 Si in teancuri o-au legatu,  
 La corabi'a o-au caratu,  
 Grea sahara o-au radicatu, —  
 In josu cu ea a plecatu,  
 Totu pe apa ca pe-uscatu.  
 Cand pe mare-au fostu la midilocu,  
 Tramisese Domnulu santu  
 O jirebie de ventu.  
 Ventulu mare 'n valvuratu  
 Corabi'a a 'nturnatu,  
 Negótielile sau 'necatu.  
 Noi câti-va ostinitori,  
 De-asemene caletori  
 Pe a colo ne-amu aflatu,  
 Amu saritu nu le-amu lasatu,  
 Si negótielile mai mice  
 Le-amu luatú tóte-'n caice,  
 Le-amu adusu la D-vóstra,  
 Cu tóta sudórea nóstra.  
 „Nucusióre si alune,  
 „Cerisióre si smochine;  
 „Nesce papucasi,  
 „Câ-su dragalasi;  
 „Nesce iminei,  
 „Câ-su frumusiei;  
 „O tafta multu frumósá,  
 „Ciobotele de mirésa,  
 „Naframutia pestricióre,  
 „Ciobotele galbióre,  
 „Sê-ti fia de trasu in picióre,  
 „Sê esi in deminétia  
 „La recóre pe verdétia,  
 „Cu mandrulu imperatu  
 „Totu la preumblatu;  
 „Unu festilatú latu,  
 „Sê-ti fia de'n hobolatu;  
 „Tulpanasiu cu floricele,  
 „Sê-ti fia de mangaiere,  
 „Si-unu fesutiu cam rosóru,  
 „De care  
 „D-tale  
 „Cam de multu ti-a fostu cam doru.  
 „Daca nu me credi,  
 „Poftimu! Pune man'a vedi!\*)

\*) Atunco ar puno man'a, inse se sfiesce, in urma totu o intinde.

## 2.

Ho ! jupenésa,  
Imperatésa !  
Nu te grabí la luatú,  
Precum te-ai\*) la marítatu !  
Câ-ci parintii d-tale  
Ii cuprinse-o mare jale,  
Si se puse 'n price  
Ca sê strice !  
Tu ai prinsu a plange,  
Si ai dîsu éra,  
Câ pana 'n séra,  
Câ de gâtu o piétra tî-i legá,  
Intr'o vulbóna te-i aruncá,  
Si acolo te-i 'necá,  
Câ-ci ca Nitíu\*\*) nu-i aflá.  
Ér te-ai datu de-unu cornu de vetra,  
Si-ai dîsu câ nu-i (mai) remané  
féta. —

Cu-aceste cu tóte,  
Numai câtu se póte  
Poelónire 'nalte,  
De la cinstitu 'mperatu  
Totu alu nostru comandantu :  
Asta-di sê primesei  
Ostenii D-tale,  
Bine sê-i cinstesci  
Cu galbeni sê-i daruesci.  
La scripcari,  
La lautari,  
Dimpreuna,  
O mésa buna.\*\*\*)

## 3.

Multiamimu !  
Multiamimu !  
Jupenésa  
Imperatésa  
De-acestu dulce de paharu  
Ca si Domnului de daru.  
Ca si-acésta ce se face  
Pusa fia 'n didu de pace  
Si pe locu  
Cu norocu,  
Pe viétia  
Cu dulcétia  
Domnulu santu ve daruiésca !  
Spre locasiulu Domniloru vóstre  
Curte alba langa drumu

\*) Grabitu.

\*\*) Dupa cum i e numele.

\*\*\*) Atunce i le pune de nainte schimburile, ér' mirés'a, ia unu paharu si-lu cinstesco, multiamindu-i. Éra incope multiamirea paharului.

Sê salasluiti  
Pe cei ne-avuti ;  
Ca sê hraniti  
Pe cei flanêndi  
Si sê adapati  
Pe cei insetati.  
Si inca ve daruiésca  
Milostivulu Dumnedieu  
Domniiloru vóstre :  
Sahanne de bani,  
Ca la boerii cei mari.  
Éra-si ve daruiésca  
Domnulu D-vóstre :  
Cóntase cu lupi,  
Catiaveici cu vulpi.  
Éra-si ve daruiésca  
Din trupulu D-vóstre :  
Fii si fíice pré frumóse.  
Fíii si fíicile

Sê fia feti  
Si logofeti :  
Preuti, preutese  
Prin capuri de mese.  
Inca ve daruiésca  
Domnulu D-vóstre,  
Domnulu Santulu  
Cu cuventulu,  
Tari'a lui Aronu,  
Intieptiunea lui Solomonu,  
Blandetiele lui Davidu ;  
Veteji'a lui Alesandru  
Imperatu.

Si ve bucare, precum a bucuratu  
Dumnedieu pe Noie  
In a-sa corabie,  
Cand i-a adusu o porumbita  
O mladitia,

Frundia verde de maslinu  
In gura. A beutu vinu  
Si s'a veselitu deplinu ;  
A seditu póma de via.  
Si s'a-implutu de bucuria ;  
Tragandu arc'a pe uscatu,  
Sevîrsî unu greu pecatu, —  
Si noi toti ne-amu bucuratu  
Semintí'a lui,  
Bunulu némului ;  
Tata tuturoru  
Si nóue cestoru.

Aminu !

Dupa ispravirea acestoru cuvinte redica paharulu si-lu inchina, dí-candu :

Sê traiesei si tu podea,  
Sê beie guriti'a mea.  
Sê traiésca naltulu podu,  
Sê inchinu paharulu totu.  
C'oiu face gur'a leicutia,  
Pantecele balercutia,  
Sê lasu tîr\*) de holercutia !  
Sê traiesci ! — vivat ! — grinda,  
Sê se uite cei din tinda.  
(Si-lu inghite.)

Pana ce se dîcu aceste cuvinte, tenerimea stâ napoia uratoriului si si prin tinda, adeca pe unde apuca. Éra dupa aceste se veselescu cu toti, bendu, jucandu si chiuindu.

Dupa acésta se 'ntorcu cu schimburile la mire, fiindu si acólea trebuintiele asisdere ca si la mirésa.

## III.

## 1.

Buna vreme ! buna vreme ! intr'-  
acósta casa,  
Ca sê me apropiu si eu de cinstit'a  
mésa.  
Mai cu de-alesu la Dumíata jupène  
mire,  
Câ audíi de numele Dumitale,  
Câ esti negustoriu vestitu de mare.  
Si a nóstra 'mperatésa,  
Éra-e negustoritia alésa.  
Tóte têrgurile, orasiele-a umblatu,  
Marfa dupa fatia-ti n'a aflatu.  
Fiindu ea vrednica,  
Si puternica,  
Neci cu-atât'a nu s'a lasatu,  
Sfetniciloru  
Si ministriloru  
Mare porunca le-a datu,  
Si a a vená a plecatu  
Ca se vènedie fieri,  
Si sderi.  
Éra-si pe sama s'a luatú,  
Câ ferii si sderii  
Nu pórtá numai Domnii.

(Va urmá.)

\*) Neci tîr (picurusiu.)

## Ce e nou ?

\*\* (*Diet'a Ungariei*) s'a redeschisu luni in 19 noemvre. Rescriptulu regescu lasa a sperá denumirea ministeriului ungurescu. Deputatii romani inca nu s'au adunatu toti, ér dintre deputatii romani din Ardealu pan' acuma neci unulu n'a venit.

\*\* (*Camer'a Romaniei*) se va deschide in 27 noemvre c. n. Poporulu din Bucuresci a onoratu cu unu conductu de faclii pe deputatii alesi in capital'a Romaniei. Conductulu trecandu pe la pórt'a consulatului Franciei s'a opritu unu momentu si a salutat drapelulu Franciei prin cele mai simtíte strigári: Traiesca Francia! Traiesca Napoleone III! Deputatii alesi in capitala sunt dd. Nicolau Golescu, Ioanu Brateanu, C. A. Rosatti, Dimitriu Brateanu, T. Mehedintianu, D. Culoglu.

\*\* (*Alegere de deputatu.*) In cerculu alegatoriu alu Cehulu din Selagiu alegerea deputatulu se va intempla in a 27 a l. c. Candidatulu romanilor in cerculu acesta — precum mai anintiramu — este dlu Alesandru Buda. In nrulu venitoriu vomu poté spune cetitorilor nostri rezultatulu alegerei.

\*\* (*Asociatiunea liter. din Bucuresci.*) Unu corespundinte alu Gazetei serie, cá dlu ministru alu culteloru din Romania a decisu a conchiamá de nou pe membri asociatiunei literare din Bucuresci si inca pe lun'a lui maiu. Dupa parerica nóstra lun'a lui maiu nu e bine alésa pentru scopulu acesta, cá-ci unii dintre membri acelei asociatiuni fiindu profesori, anevoic voru poté parasi catedrele loru. Remana dar augustu terminulu de convenire, cá-ci atunce tóte scólele avendu ferii, domnii profesori voru poté luá parte fara de neci o impedeare.

\*\* (*Luni in 19 noemv.*) cand se redeschise diet'a ninse aice mai antáiu in érn'a acésta. Tocma primimu o scrisóre de la Lugosiu in care ni se serie, cá si acolo ninse in diu'a aceea.

\*\* (*Advocatu nou.*) Fostulu redactoru alu „Strigoiului“ dlu Emericu B. Stanescu eri sambeta a facutu censura advocatuala. I poftimu mai multi clienti, decâtu câtu prenumeranti a avutu!

\*\* (*Asociatiunea din Aradu*) va tiené adunarea sa generala nerevocabilu la Aradulu vechiu in 15/27 si dílele urmatóre a lunei lui decemvre, la care serbare natiunala directiunea invita pe toti aceia, carora li jace la anima promovarea culturci poporulu romanu.

\*\* (*Diet'a Ungariei*) a tienutu a lalta eri vineri o siedintia scurta, in care s'a decisu, cá rescriptulu se va luá la ordinea dílei joi.

## Literatura si arte.

\*\* (*Foi'a Societatii din Bucovina*) a reinviatu éra-si cu cuprinsu fórté interesantu. Noulu redactoru e dlu Ionu alui G. Sbiera. Brosiur'a din urma contine aceste: Catra cetitori, de redactorulu. — Chera Nastasia, de V. Alesandri. — Poesii: Zafira. La mormentulu lui Jancu Costinu. Catra musa. Animiór'a. — Necrologu: Dr. A. Dimitrovitia. V. Joanovicu. — La mormentulu lui V. Joanovicu. — Miscári in cestiunea ortografe-loru romane. — Comisiunea pentru compunerea carti-loru scolastice reale in limb'a romana. — Cantece poporale. — Bibliografia. — Publicatiuni oficióse.

## Din strainetate.

\*\* (*Din Petrupole se serie:*) Adi la 9 noemvre bubutulu tunurilor din fortaretia vestesce publiculu, cá cununi'a principelui de tronu cu prinses'a Maria Feodorowna (Dagmar) se va intempla astadi. La médiadi pré innaltii ospeti se adunara in palatiulu de érna, femeile in vestminte natiunale rusesci, ér barbatii in uniforma de gala. In conductu, la care luara parte toti oficialii de la curte, dupa imperatulu si imperatós's'a, merse indata mirele si mirés'a, dupa acestia urmara principii de coron'a danesa, englesa si prusésca, apoi ceialalti membri ai curtii imperatesci. In fine mersera damele de curte, óspetii chiamati si a nume ambasadorii poteriloru straine. Mirés'a avea pe capu o coron'a, de a supra vestmentulu o mantee de catifea rosia, ér arip'a vestmentulu dinapoi o dusera patru camerari. Ajungandu in capela, tiarulu conduse mirii pe o aredi-catura. Sub decursulu ceremoniei coron'e de auru se tienura a supra capulu miriloru. Intr'aceste se descarcara 101 de tunuri. Dupa cununia urmá prandiulu stralucitu, sér'a balu, si alta dí representatiune estra-ordinaria in teatrulu celu mare. Clopotele dóue díle nu incetara. Tiarulu amnestia pe 800 de poloni compromisi in rescol'a din 1862.

\*\* (*Unu procesu curiosu.*) M. e unu negutiatoru in Dusseldorf si are o copila frumós'a, care fu incredintata cu J. B. Intr'aceste fatia cu bolt'a lui se mutá tenerulu G. V. carele necontenitu cochetá cu fót'a lui M., in urma apoi si-luá libertate a-i serie si o epistola. Fét'a din dí in dí deveni mai rece fatia cu mirele ei, ma intr'o dí suprinse pe tata-seu cu aceea, cá ea nu vre s'e se marite dupa J. B., cá-ci acuma iubesce pe G. V. Tat'a — carele observá demultu cochetarea lui G. V. — se duse la densulu si-lu intrebá: cine e? ce vre? si cátu venitu are? G. V. respunse, cá e diregatoriu si insoratu, inse nu traiesce cu muierea sa, dar atari impregiurári familiare nu-lu iérta s'e se despartiesca si pe cale legala de dens'a, pentr'acea densulu neci nu se póte insorá, eu tóte cá iubesce din anima fiic'a lui M. Negutiatoriulu M. indata i facú procesu pentru 8000 fr., cá-ci — díce elu — numai G. V. e caus'a cá copila lui nu vre s'e se marite dupa J. B., carele are unu venitu de 2000 fr. la anu.

\*\* (*Unu cane invetiatu.*) Istoriór'a asta s'a intemplatulu nu demultu la Paris. Unu barbatu merse la cafanea. Odata numai observá cá maram'a i lipsesce. Indata si-maná canele ca s'e o caute. Acesta incepú a amblá incóce si incolo totu amirosindu, pana ce in fine se oprí la unu june. Proprietariulu canelui se duse acolo si intrebá de junele, cá n'a gasitu atare marama? Junele spuse, cá n'a gasitu nimica si facú sgomotu mare, cá cum cutédia a atacá pe densulu? Intr'aceste se aduná o multíme de ómeni in giurulu loru. Canele nu se departá de langa junele. Atunci proprietariulu naframei pofi ca s'e-si golésca pusunariiele, dar elu se opunea, multímea inse lu-sili si asié n'avú incatrau, si in fine gasira maram'a in pusunariulu seu, unde mai gasira si alte obiecte furate. Junele fu inchisu.

\*\* (*Sarutare scumpa.*) Unu englesu, domnulu Georgiu Brovne s'a dusu adeuna-di a-si cercá cortelu. In fine gasi pe o pórt'a o tiedulitia care anuntia, cá in cas'a aceea este o odaie de inchiriatu. Englesulu nostru intrá. O nevésa frumós'a lu-primí si i aretà odaia. Densulu inse diarindu nevést'a, uitá de chilia si o sa-

ruți. Nevést'a lu-acusà la tribunalu si domnulu Georgiu Brovne fu judecatu la inchisóre de patru-spre-diece dîle.

\* \* \* (*Unu profesorulu din Berlin*) caletori dîlele trecute impreuna cu soci'a sa pe drumulu de feru catra Gotha. Din nebagare de sama inse densulu si-uità bastonulu in Halle. Deci dóm'n'a profesorésa se coborì in Naumburg spre a telegrafà la Halle, ca bastonulu sê se tramita la Gotha. Dar dóm'n'a profesorésa remase pré multu afara si trasur'a plecà. Ajungându la statiunea de la Apolda, se coborì si profesorulu, ca acolo sê ascepte pre soci'a sa, carea trebuia sê vina cu trasur'a urmatóre. Dupa plecarea trasurei inse socii lui din vagonu observara, cã profesorulu si-a uitatu mantéu'a acolo, deci la Gotha o depusera sub adres'a lui. Si asié mantéu'a crã in Gotha, profesorulu in Apolda, profesorés'a in Naumburg si bastonulu in Halle. Bietulu profesorulu avù de lucru a le adunà tôte.

\* \* \* (*In parculu espusetiunii din Parisu*) tôte natiunile au cãte unu ocolu, unde potu asiediã vietuitórele si plantele ce le voru fi adusu din tierete lor. Locurile acordate Romaniei se afla pretutindeni in fatia cu cele ale Romei. In ocolulu datu Romaniei, este proieptulu a se cladí o frumósã casa tieranésca, cu tôte imprejmuirile ei, intocmita, dupa cum póte fi cas'a unui sateanu avutu, dovedindu bilsingur de tôte; grane si merinde, trasuri si unelte, vite si paseri haine si asternuturi in urma totu ce se constitue cultur'a si industri'a tieranésca din Romania. Acolo va poté locuí o familia de sateni romani, indeletnicindu-se cu ocupatiunile loru indatinatate adeca barbatulu cu ingrigirea unoru vite alese si frumóse ce voru fi asiediate in staule pr. boi, bivoli, oi frumose s. a. Elu va face si óre-care mici culture de porumbu séu alte plante cultivate dupa obiceiulu tieriei, ér' feme'a se va indeletnici cu tiesutulu, cu cautarea paseriloru pr. graine frumose, s. a. Acestu tablou micu si vietuitoriu alu Romaniei va oferí unu interesu fôrte mare publiculu espusetiunii, facundu-lu sê cunósca mai bine de cãtu prin ori ce picture si descrieri, vietí'a, portulu, obiceiulu si produsele Romaniei.

## Feliurite.

\* \* \* (*Ce e femeí'a?*) intrebara odata de unu omu invetiatu. Femeí'a — respune densulu — asié precum trebuie sê fia o femeia, e unu balsamu vindecatoriu de dorere, unu evangeliu care te face fericitu, o gustare din fericirea eterna, losulu celu mare in loterí'a de fericirea pamentésca si o gâcitura bine deslegata a naturei.

\* \* \* (*Aforisme.*) Baiatulu din fasie e unu manuscriptu, amendoí se nutrescu cu fluiditate, ceta cu alba, acesta cu négra. — Copilulu e unu jurnalulu, clevesce neincetatu si scie putínu. — Junele e o comedia, finea lui totdeauna e casatori'a. — Barbatulu e o drama, care constã din negociatiuni si e supusu la regule aspre. — Betranulu e unu protocolu, avutu in privin-ti'a cuprinsulu, dar saracu in cãtu privesce folosulu.

\* \* \* (*Mediculu celu mai bunu.*) Mórtea — dîse odata unu jidanu catra mediculu seu — e mediculu celu mai bunu. — „De ce?“ intrebà acesta. — Pentru cã face numai o visita.

\* \* \* (*Ce e vietí'a unei femei?*) De la 18 ani pana la 25, lupt'a de siepte ani intre anima si minte, — de la 25 pana la 55, lupt'a de trei-dieci de ani intre natura si croitoriu, si de aice incolo aপরera una citadele vechie in contra aniloru viforosi.

\* \* \* (*Datine resarítene.*) Turcii si arabii au multe datine contrarie cu ale nóstre. Ei si-radu capulu, noi barb'a. Noi daca voimu sê onorãmu pe cine-va, ni luãmu pelari'a de pe capu, — la ei asta e semnulu dispre-tiului. Ei daca se ducu in atare moschee se descultia, dar lasa turbanulu pe capu, — noi facemu contrariulu. Noi priminu dreptu complimentu intrebarea despre sanetatea sociiei nóstre, — ei se mania pentru asta. Ei scriu din drépt'a in stang'a, — noi din contra. Doliulu loru e colóreã alba, — la noi cea négra. La ei barbatii porta sucne si femeile cióreci. Ei si-edifica casile loru de lemnulu de susu in josu, noi din contra. Ei daca vreu sê onoreze pe óspele loru, la mésa siedu in frunte, — noi din contra. Ei se suie pe calu de partea drépta, — noi de stang'a. Noi daca ne intalnimu cu cine-va si vremu sê-lu onorãmu i ferimu din cale, — ei se tragu langa parete.

## Gâcitura numerica.

De Ioane Sturza.

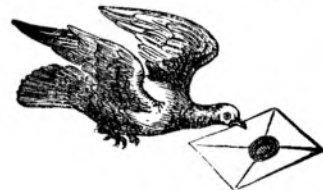
- 2.3.5. E o animala blanda;  
6.7.4.5. La flamendi se recomenda;  
6.7.3.8. Preotu vestitu la apusu;  
4.5.3.2.7. De la noi vér'a e dusu;  
6.1.4.9. { Arbore nevesceditu,  
          { Ce la nãi e folositu;  
1—9. { Canonicu pré meritatu,  
          { Pre multi juni a ajutatu.

Deslegarea gâciturei de siacu din nr. 35:

Tuna, tuna, Dómne tuna,  
In anim'a de vrasmasiu;  
Cã nu-i frica sê ne spuna  
La ce densulu e partasiu;  
E partasiu la nedreptate,  
Nu cunósce Domnedieu,  
Hulitoriu d'egalitate,  
Ce este sufletulu meu.

Deslegarea gaciturei din nr. 35. ni-au mai trami-s'o d-ele Maria de Crainicu si Virginia Fogarasiu.

## POST'A REDACTIUNEI.



Tomn'a. Nu se póte publicã. Nu e alta decat u o predica-tiune simpla, fara idei poetice originale.

Dobra. „Calusierulu“ nu se afla, cele ce amu vediutu, tôte sunt vechie. Mai bine ar fi dóra sê scrii de a droptulu la Bucuresci.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**